

CARLINA

Carlina acanthifolia All. [1774, Auct.

Syn. Meth. Stirp. Hort. Reg. Taur. : 67] **2n = 20**

ssp. ***cynara*** (Pourret ex DC.)

Arcangeli [1882, Comp. Fl. Ital. : 383]

Foto: PERE MASDÉU

NOMS POPULARS

Aragonès: hierba de broxas, peines

Basc/Euskera: eguzi lore, eguzi-lore-laburra, zorna-belara

Castellà: cardo, carlina, flor del sol, cardigaza, peines

Català: cardamella, gargamella, cardigàs, cardina, carlina, carlinassa, carolin, carlina de muntanya, carlina daurada.

Francès: carline artichaut

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Al grup de les carlines n'hi ha de blanques i platejades (*Carlina acaulis*) i n'hi ha de daurades (*C. acanthifolia*). Si els foliols interiors de l'involucre són d'un groc daurat intens, estant els del mig pectinats regularment, i amb espines robustes simples no entrecreuades, a més de tenir les fulles glabres per ambdues cares, aleshores es tracta de *Carlina acanthifolia* ssp. *cynara*. [La ssp. *acanthifolia* els tindria d'un groc argentat, amb les espines ramificades entrecreuades, febles, i amb fulles tomentoses pel revers. Es troba més estesa per Europa].

Carlina acanthifolia ssp. *cynara* és planta acaule, bisanual, amb fulles grans (32 × 12 cm) aplicades al terra, glabres per sota, pinnatifides, amb lòbuls espinosos. Capítol únic, gros de fins a 15 cm de diàmetre, sèssil, al centre del rosetó de fulles. Pàlees del receptacle amb lacínies agudes, no claviformes, bràctees involucrals internes grogues de 35-71 mm. Corol·la de 14-19 mm. Vil·là de 17-23 mm. Estams amb filament de 2.5-7.5 mm amb anteres de 5.5-8 mm, grogues, amb apèndixs basals de 1.5-3 mm fimbriats. Estil de fins a 26 mm, groguenc, amb rames de 0.5-1 mm, primer aproximades, després separades, pubescents a la cara de sota. Aquenis de 4-7 × 1-1.4 mm, cilíndrics, densament sericis, amb pèls blanquinosos primer i daurats rogencs quan són madurs. Vil·là de 17-23 mm, amb un rengle de pèls plomosos amb clis de fins a 1.4 mm blancs però daurats a la base, soldats en fascicles de 5-13. La planta clou el capítol quan ha de ploure.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Es troba en marges de camins de muntanya mitjana-alta, clarianes de bosc de pi roig o fageda. Es troba a la zona pirinenca de 800 a 2000 m snm.

ESOTERISME

Col·locada dins els establiments a la paret, sobre portes o finestres protegeix de malefics. Ve a ser un substitut de l'astre rei. Alguns resaven a la planta perquè es quedés amb la malaltia que ells patien.

PROPIETATS I USOS MEDICINALS

La rel s'ha emprat contra la paràlisi. Suposadament CARLEMANY va disparar una fletxa per endevinar quina planta els lliuraria de la pesta i va resultar ser aquesta. La rel, és antibacteriana, vermífuga, colagoga, diürètica i digestiva o aperitiva. Els triterpens de la rel actuen contra el melanoma humà.

• <i>Bacillus subtilis</i>	• paràlisi
• <i>Candida albicans</i>	• <i>Staphylococcus aureus</i>
• edemes	• <i>Streptococcus pyogenes</i>
• <i>Enterococcus faecalis</i>	• úlcers d'estómac per etanol
• inflamacions	• úlcers
• melanoma	

ALTRES USOS

Amb les fulles es cardava la llana de les ovelles. Les flors quallen la llet.

LEGALITAT

En algunes zones (UPEIN) pot estar protegida i multada la seva recol·lecció.

PRINCIPIS ACTIUS

- àcid clorogènic REL
- triterpens REL